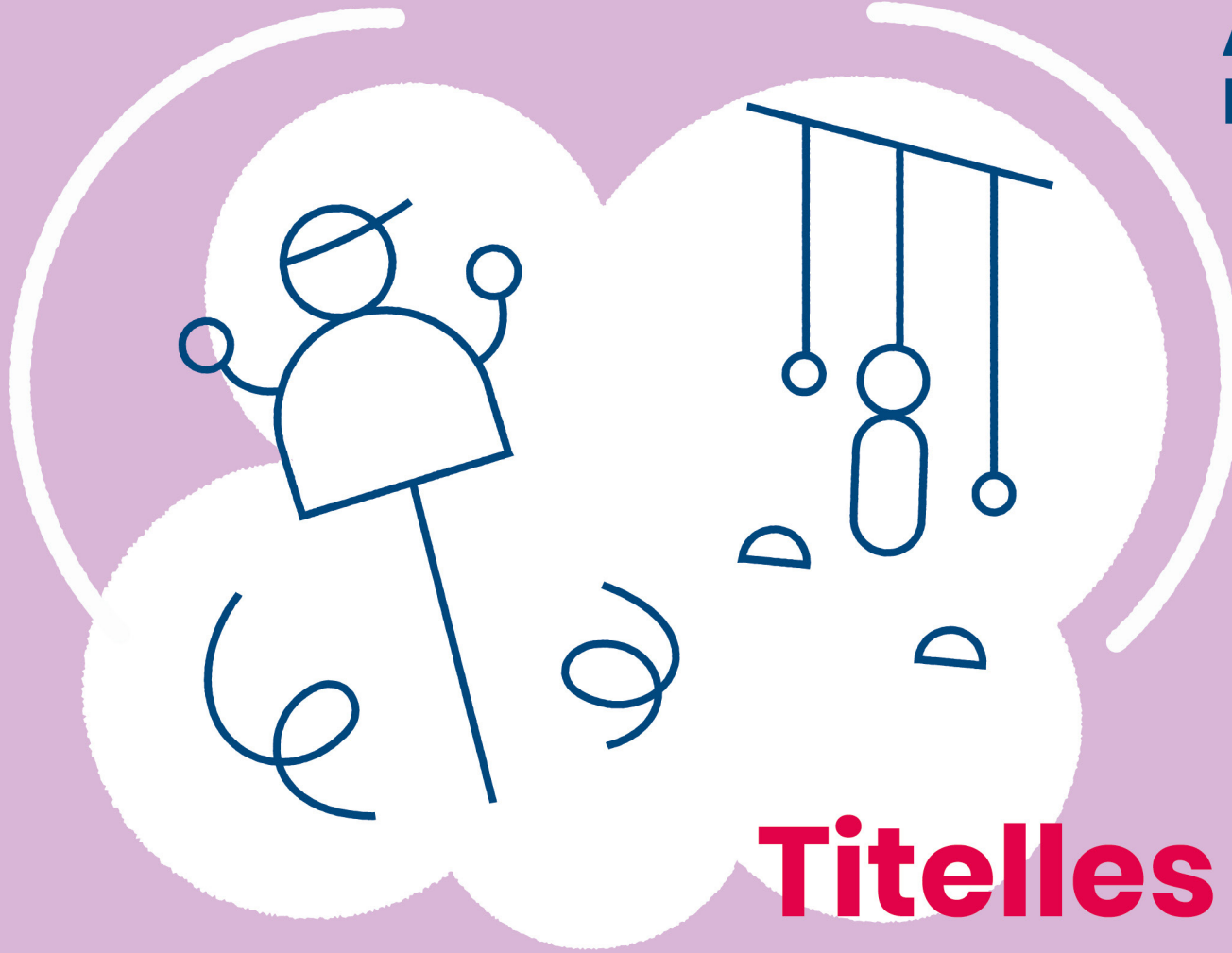

AULA DIDÀCTICA
ESCALANTE

Titelles i teatre d'objectes

Per a començar...
Què sé? Què vull
saber? Què
m'agradaria fer?

Després del nostre vídeo sobre titelles i teatre d'objectes, de segur que penses que hi ha coses que ja sabis perquè has assistit alguna vegada a un espectacle de titelles, o tal vegada l'has vist en la televisió.

Pren-te uns moments de reflexió i ompli aquests apartats. Posa-ho en comú amb el teu grup de classe i feu un cartell amb totes les coses que voleu saber sobre el tema.

— Què sé?

— Què vull saber?

— Què m'agradaria fer?

Titelles, marionetes, guinyol?

Per a saber-ne més

Les tres paraules volen dir el mateix?

Segons els historiadors, en civilitzacions molt antigues ja s'utilitzaven ninots per a representar contes o històries que entretenien i feien volar la imaginació, fins i tot en l'Edat Mitjana els utilitzaven per a ensenyar les històries de la Bíblia.

A continuació us explicarem un poc més sobre la història dels titelles.

Quan sentim les paraules titella, marioneta, guinyol, sabem que es refereixen a ninots que serveixen per a fer teatre, però...

Consultem en el Diccionario de la Real Academia de la Lengua Española (DRAE), i ens diu:

- Guinyol
Del francès *guignol*.
Teatre representat per titelles que es manegen introduint una mà en el seu interior.
- Marioneta
Del francès *marionnette*.
Ninot mogut per fils o per un altre procediment.
- Titella
D'origen onomatopèic.
Ninot que es mou per fils o per un altre procediment.

De manera que el guinyol i la marioneta són titelles. Podríem dir que els titelles de fil són marionetes i els titelles de quant són guinyols.

Anoteu les paraules que no coneixeu per a anar formant un vocabulari sobre els titelles.

Anoteu com eren els titelles de cada època i quins eren els seus temes.

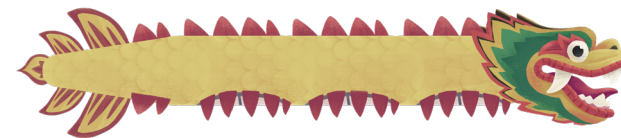
— A Egipte i Grècia

Ja sabeu que en les tombes egípcies es van trobar moltes coses relacionades amb el teatre i la música. Així, en la tomba d'una ballarina del faraó també van aparèixer uns ninots xicotets articulats per a ser manejats amb fils. Sembla que els utilitzava per a entretenir mentre contava històries al faraó i a la seua cort.

A Grècia els titelles de fils eren molt importants per a l'entreteniment en cases particulars o en teatres. Davall l'escenari es col·locava un «cridador» que narrava la història que articulaven els ninots.

— A l'antiga Índia, Indonèsia, Vietnam, la Xina i el Japó

En la cultura oriental l'entreteniment amb titelles era un art molt respectat i apreciat. Els titellaires construïen els ninots tan grans i pesats que havien de ser manipulats per diverses persones, com el Bunraku japonès. A Vietnam eren representats dins de l'aigua. A la Xina i Indonèsia feien a la nit teatre d'ombres darrere de pantalles de paper d'arròs. Era una part molt important de la cultura que servia per a entretenir i transmetre valors de pares a fills.

Història breu dels titelles (2)

Per a saber-ne més

Anoteu les paraules que no coneixeu per a anar formant un vocabulari sobre els titelles.

Anoteu com eren els titelles de cada època i quins eren els seus temes.

— En l'Edat Mitjana

Els joglars, a més de cantar, fer malabars i contar històries, també feien representacions amb titelles a les places i a les corts dels nobles. Gairebé sempre les històries eren sobre les conquestes de castells. Tant agradaven els assalts als castells que els escenaris portàtils dels titellaires es van dir «castells». No interpretaven a partir d'un text memoritzat, sinó que improvisaven a partir d'esquemes.

A les esglésies també es feien representacions amb titelles sobre els evangelis, on la Mare de Déu era la protagonista en moltes històries. Diuen que d'ací va poder vindre el nom de marionetes, perquè es deien «Marietes» les nines que representaven Maria.

Història breu dels titelles (3)

Per a saber-ne més

Anoteu les paraules que no coneixeu per a anar formant un vocabulari sobre els titelles.

Anoteu com eren els titelles de cada època i quins eren els seus temes.

— En el Segle d'Or Espanyol

Els titelles van tindre molt d'èxit en aquesta època gràcies a l'anomenada Màquina Reial. Es feien representacions de titelles en teatres normals amb titelles de fil, sobretot en Quaresma, ja que durant aquests temps no permetien fer representacions als actors, en senyal de penitència, però sí als ninots. Aquests portaven luxosíssims vestits i eren molt complicats de moure. Les temàtiques en principi eren religioses, però a poc a poc es van convertir en obres de teatre estructurades com les dels actors, amb temes profans de duels d'espadatxins i també de corregudes de bous on eixien carrosses i cavalls.

Història breu dels titelles (4)

Per a saber-ne més

Anoteu les paraules que no coneixeu per a anar formant un vocabulari sobre els titelles.

Anoteu com eren els titelles de cada època i quins eren els seus temes.

— A partir del segle XVIII

En aquest segle es va posar de moda la representació de batalles navals amb titelles. A França, tant els titelles de mà com els de fil van arribar a tindre tant d'èxit que el públic ja no anava als teatres a veure els actors de carn i ossos, preferien veure els ninots. Van protestar a les autoritats i els titellaires van haver de pagar uns impostos altíssims per a poder actuar, i molts d'ells es van arruïnar. No obstant això, en el segle XIX, la perfecció en les representacions va fer que l'èxit de les representacions fora enorme. Es van formar companyies de titellaires que manejaven tres-cents ninots amb decorats infinits i més de vint titellaires en cada representació.

França i Itàlia van ser els països on es va desenvolupar amb més èxit aquesta modalitat teatral. L'escriptora francesa George Sand va ser famosa per la seua afició als titelles, en tenia més de dos-cents.

Història breu dels titelles (5)

Per a saber-ne més

Anoteu les paraules que no coneixeu per a anar formant un vocabulari sobre els titelles.

Anoteu com eren els titelles de cada època i quins eren els seus temes.

— Segle XX i XXI

Amb l'aparició del cinema comença un llarg declivi fins a mitjan els anys cinquanta. Amb tot, en els anys seixanta es renova el repertori i apareixen noves companyies que es dediquen exclusivament a escriure obres amb titelles. És en aquesta època quan sorgeixen els festivals internacionals de titelles amb moltíssims seguidors i aficionats.

Autors consagrats van escriure obres per a titelles, com ara Valle Inclán, Alberti i García Lorca. També músics com Manuel de Falla o Liszt.

— En aquest web podeu trobar més informació sobre la història dels titelles.

www.titerenet.com

Festivals i museus

Per a saber-ne més

A la fi del segle XIX comencen a fer-se els festivals internacionals de titelles per tot Europa. A Espanya sorgeixen, al començament de la democràcia, festivals en distintes comunitats autònomes.

El més antic de la Comunitat Valenciana és el que es fa a la Vall d'Albaida, el 2019 s'hi farà la 35 Mostra Internacional de Titelles a la Vall d'Albaida. És en aquesta població on està el MITA (Museu Internacional de Titelles d'Albaida), creat per la família Policarpo. El museu va ser inaugurat el 1997 i en les seues col·leccions mostra les tradicions principals de titelles de distintos països d'Europa, Àsia i Àfrica. Més de quatre-centes peces a les quals en els últims anys s'han sumat els autòmats de Francisco Sanz i han inaugurat un apartat de titelles i arts visuals. Seria interessant que feres una visita a aquest museu, comenta-ho amb la teua família. Pots veure un poc del que hi ha allí en aquest vídeo:

Per a saber més sobre festivals de titelles podeu visitar el web:

www.titerenet.com

<https://youtu.be/CCnS6XKG9ic>

El teatre d'objectes

Observa un objecte que hi haja en la teua aula, maquineta de fer punta, llapis, esborrador... Pensa què podria ser, aprofitant la seua forma. Anota l'objecte i escriu en què es pot convertir, on el podeu utilitzar i per a què.

Objecte: _____

Es converteix en: _____

En quin lloc es troba? _____

Què faràs amb ell? _____

Busca't un company/a d'aventures i munteu parelles o tríos per a representar un joc d'expressió teatral xicotet amb els vostres objectes.

En l'època de les avantguardes artístiques de principis del segle XX, els objectes passen a tindre un protagonisme molt important en la interpretació del teatre. Els actors deixen pas i donen vida a objectes quotidians, que cobren vida a través del cos de l'actor.

Quantes vegades has imaginat que una granera es convertia en un cavall veloç? O que una cadira posada al revés era un vaixell que et portava cap a grans aventures?

El visionat d'aquests vídeos t'ajudarà a comprendre el que és el teatre d'objectes.

— Teatre d'objectes per a xiquets i xiquetes:

<https://youtu.be/AYMEsTraOJ8>

— Com crear objectes mimètics per al teatre:

<https://youtu.be/nrfMPiThrZQ>

— Exemple d'obra:

<https://youtu.be/1C-XC3-dSrU>

Titelles plans (1)

Els titelles més simples són els plans, és a dir, una simple silueta dibuixada en un paper o una cartolina subjectada amb un pal que es mou quan actua.

Us proposem una creació xicoteta per a fer en grups de tres o quatre companys. El tema que us proposem és «Capritxos de la naturalesa». A continuació, us proposem una sèrie de punts perquè trieu un element de cada punt i creeu una historieta sense diàlegs. Penseu en els personatges i en el paisatge on ocorre la vostra «fantasia de la naturalesa». Després penseu en l'acció, en el que els ocorre als personatges i finalment en com acaba.

— Escriviu els elements de cada punt que heu triat:

— Personatges:

— Paisatge:

— En quin lloc i com comença l'acció:

— Què ocorre:

— Com acaba:

Animals:

Peixos, insectes, mamífers, ocells, rèptils.

Elements:

Terra, aigua, foc, aire.

Processos de la naturalesa:

Les estacions de l'any, el dia i la nit, el vent i el sol, el naixement i la mort...

Paisatges:

Bosc, muntanyes, pedres, arbres i plantes, rierols, praderies, platges, mar, volcà...

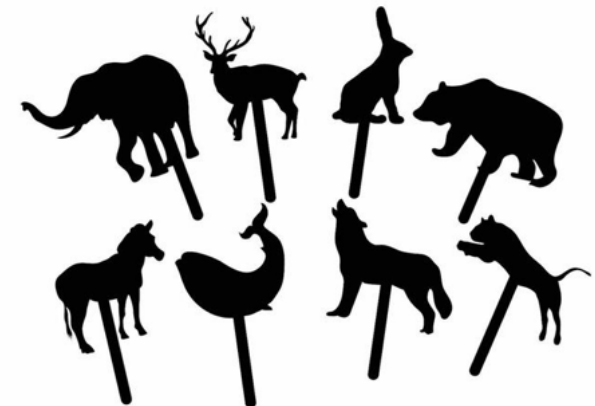
Titelles plans (1)

Ací us donem algunes idees per a construir els titelles plans, de segur que els podeu millorar.

Podeu realitzar un escenari xicotet amb una caixa de sabates.

Ací us deixem un vídeo que us pot donar idees:

<https://youtu.be/3maTK6Via6g>

Coavaluació

En acabar la representació per als vostres companys, aquesta **coavaluació** del vostre treball en grup us ajudarà a millorar per a la pròxima vegada:

Alumnes	Guarden silenci per a escoltar-te quan parles?	Aporten bones idees per al treball en grup?	Han dut els materials necessaris?	Han treballat bé tot el temps en grup?
1.	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐
2.	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐
3.	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐
4.	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐	Sí ☐ No ☐

— Proposta de millora per a cada company/a:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____